

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	สิ่งแวดล้อมศึกษาในชุมชนกับการเปลี่ยนแปลงการจัดการทรัพยากรบนพื้นที่สูง		
ชื่อผู้เขียน	นายคณิต	ธัญธรรมเจริญ	
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	สิสุวรรณ	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	ปัญญาวัฒน์	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ	เปลี่ยนแดง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยชุมชนและการจัดการทรัพยากรบนพื้นที่สูง วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตและการเสวนากลุ่มย่อย ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์แยกแยะเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพตามระบบความเชื่อและภูมิรัฐของชุมชน ต่อมาเมื่อชุมชนได้มีปฏิสัมพันธ์จากภายนอกมากขึ้น รูปแบบการผลิตของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการผลิตในเชิงพาณิชย์มากขึ้น
2. กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของชุมชนเป็นการสร้างพฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ต่อทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ซึ่งมี 2 รูปแบบคือ

2.1 การเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิรู้ดั้งเดิมของชุมชน โดยสถาบันครอบครัวทำหน้าที่ในการถ่ายทอดแก่บุตร หลาน โดยทางตรงคือ การบอกกล่าวและให้ปฏิบัติจริง และโดยทางอ้อมคือ การถ่ายทอดผ่านทางพิธีกรรมความเชื่อแก่ผู้เข้าร่วมในพิธี

2.2 การเรียนรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกชุมชน ในด้านบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน สมาชิกผู้มีประสบการณ์ใหม่และเจ้าหน้าที่จากองค์กรภายนอกชุมชน ทำหน้าที่ถ่ายทอดแก่สมาชิกชุมชนทั่วไปและกลุ่มที่สนใจด้วยวิธีการประชุม การอบรม การสาธิต การศึกษาดูงาน การเผยแพร่รณรงค์

3. ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ตามกฎเกณฑ์ความเชื่อและแบบแผนการผลิตเพื่อการยังชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษากับการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ของชุมชนมี 3 รูปแบบคือ

3.1 ความสัมพันธ์ในระดับความคิด อุดมการณ์ที่มีต่อทรัพยากร

3.2 ความสัมพันธ์ในระดับความเชื่อในเรื่องคุณค่าของทรัพยากร

3.3 ความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติโดย ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

ต่อทรัพยากร

Thesis Title Community Environmental Education and Changes
in Highland Resources Management

Author Mr. Kanit Thanuthamcharoen

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assoc.Prof.Dr. Chukiat	Leesuwan	Chairman
Assist.Prof.Dr. Anurak	Panyanuwat	Member
Assist.Prof. Yongyudh	Plianpadung	Member

Abstract

This research aimed at studying the process of community environmental education, and relationships between such process and resources management in highland areas. This qualitative research employed informal interviews, observations and focus group discussions to collect data. Then, the obtained data were grouped, checked, analysed and presented descriptively.

The results of this study were as follows :

1. The native ways of living of the community were found as productive means for earning a living of the villagers based on their belief system and local wisdom. Since the community had more social

contacts with people from outside, its production pattern was gradually changed into the direction of trading increasingly.

2. The community environmental education was found as a measure to create and develop the villagers' behaviours, values, ethics and justice towards natural resources including soil, water and forest. Such educational process could be identified into 2 categories.

2.1 A learning process was derived from the community's local wisdom. The family institute played a vital role to transfer knowledge to its younger generations by telling and practical guiding as a direct learning way, and also through some ritual rites as an indirect way.

2.2 A learning process, which was encouraged from outside the community, was generated by the community leaders, new experiencing members and organizations' officers. They functioned as transferers of knowledge and experiences from outside to the villagers by means of organizing meetings, trainings, demonstrations, study tours and campaigns.

3. The community was found as managing natural resources, including soil, water and forest, with close relations to the villagers' beliefs, norms, and production patterns for earning their living. The relationships between environmental education process and resource management could be classified into 3 categories. Those were the relationship at an ideal level toward natural resources, at a belief level toward the resources' values, and at an operational level toward any action that was no harm to the resources.